

Hitek és tévhitek a cserkészmozgalomról

A cserkészmozgalom alapjait 1899-ben vetette meg a dél-afrikai Mafeking ostrománál Baden Powel angol főtiszt, amikor fiúkat bízott meg a sebesültek összeszedésével, ápolásával, őrállással, hírvivéssel és más feladatokkal. A győzelmes háború után nemzeti hősként ünnepelték Angliában, majd 1907-ben megszervezte az első cserkész táborát Brownsea szigetén.

A cserkészetről ellentétes hírek, vélemények születtek. Alapszabálya szerint: ÖNKÉNTES,

NEM POLITIKAI, ISKOLÁN KÍVÜL NEVELŐ MOZGALOM FIATALOK SZÁMÁRA, MINDENKI ELŐTT NYITOTT SZÁRMAZÁSRA, FAJRA ÉS MEGGYŐZŐDÉSRE VALÓ TEKINTET NÉLKÜL, ÖSSZHANGBAN AZ ALAPÍTÓ ÁLTAL MEGFOGALMAZOTT CÉLLAL, ELVEKKEL ÉS MÓDSZEREKKEL. AZ ALAPÍTÓ SZAVAIVAL: LEGFONTOSABB CÉL NEVELNI, NEM OKTATNI.

Manapság minden jelentősebb államban /120/ működnek ilyen önkéntes /néhol részben önkéntes/, ifjúsági fiú- és leányszervezetek, döntően humanitárius célokkal. A KÖZVÉLEMÉNY AZT HISZI: a cserkészmozgalom lényege a gyakori kirándulás a szabadba, főleg erdőkbe, víz mellé, ott rövidebb-hosszabb táborozás, önálló élet, főzés, szórakozás. És nincsenek tisztában azzal, hogy ez csak a gyakorlati életre vonatkozik, LÉNYEGE pedig a gyakorlati életben való jártasságra, állandó jötevésre, pontosságra, megbízhatóságra, jó tanulásra való törekvés az iskolában, szeretetre méltó viselkedés a családban, baráti körben, iskolában. URALKODÓ ESZMÉK: jót tenni mindennap, akivel csak lehet, pontosság, megbízhatóság, jó tanulás az iskolában, hazaszeretet, sportolás. Mindenekfelett dominál a jötevés, naponta minél többször jót tenni! A mindennapi jötevés belerögződik az egyénbe és VEZÉRMOTÍVUMA LESZ EGÉSZ ÉLETÉN ÁT!

A lányok is nagyon küzdöttek azért, hogy leány-cserkészmozgalom is legyen. Ez 1910-től vált lehetővé, mert Baden Powel és húga, Agnes a leánycserkészetet is megalapították. Az idei világtalálkozón, augusztus elején, a londoni Guildwell parkban 158 országból 40 000 cserkész gyűlt össze

(köztük a topolyai Petőfi Sándor csapat tagjai). Szem nem maradt szárazon, amikor ez a sok ezer fiatal, mindegyik az anyanyelvén, újból elmondta a toleranciát, megértést, szeretetet hirdető cserkészfogadalmat. Az ismert emberek közül Harrison Ford színész, David Beckham világhírű futballista is cserkész volt, továbbá Daniel Radcliffe, Harry Potter megszemélyesítője, a szerbek között pl. Vlado Divac kosárlabdázó. A négyévenként sorra kerülő világtalálkozóra a mieink is megkezdtek már az előkészületeket.

A cserkészek nyakkendőjén alul csomó van. Ezt a csomót kioldhatják este, ha sikerült valami jót tenniük!

Számos gyönyörű példát tudok, amelyeket láttam, átéltem, vagy a barátaimmal történtek, akik az említett eszmék hatása alatt cselekedtek.

A jagodinai kórházban a Róth fiúval

1941 áprilisában sebesült katonaként feküdtem kórházban, Szerbia közepén, Jagodinán a pár napja kitört német-jugoszláv háború egyik áldozataként.

Újság, rádió nem volt, tévének még híre sem. Nagy-nagy meglepetésemre április 13-án, vasárnap beállított hozzám egy régi szabadkai cserkész-barátom, a Róth fiú, akit Bulinak nevezünk. Aggódva nézett körül, mert mint zsidó vallású tudta, érezte, hogy nagy-nagy veszélyben van. Megöleltük egymást a régi barátsággal, s akkor suttogva közölte velem /magyarul a szerb kórházban/, hogy az élete is veszélyben van már, mert a zsidókat likvidálni akarják, ezért sürgősen szökni akar Nyugatra. Aztán közölte velem, hogy mivel a horvátok és a szlovének is kikiáltották az önállóságukat, ezzel Jugoszlávia megszűnt. Ezért Horthy megindította a honvédséget, és tegnap, azaz április 12-én bevonultak a Délvidékre, elsőként az én szülővárosomba.. Megköszöntem barátomnak a hírt, szerencsés menekülést kívántam neki és elbúcsúztunk. Én azóta sem tudok róla semmit. Azt tudom, hogy édesapját, Róth Ármint később Szabadkán zsidó gettóba zárták, majd Ausztriába hurcolták. A sors kegyetlensége, hogy

Papp Stefánia, egykori gimnáziumi francia tanárnőm, aki Róthnak az élettársa volt, önként jelentkezett, hogy Róthtal tart. Meg is engedték neki. Ő soha nem jött vissza, Róth Árminnak sikerült visszatérni.

Rövidesen felkötött bal karral bementem a német parancsnokságra, és kértem "ausweist", hogy elindulhassak haza, mert ott már a magyar csapatok vannak. Nem kaptam igazolást, mert mint mondták, még folynak néhol a harcok szerb gerillákkal, várják még 1-2 hetet.

Váratlan találkozásom a zimonyi vasútállomáson régi cserkész barátommal, aki segített 80 magyar hadifoglyon

A következő cserkészélményem kb. 2 hónap múlva volt. Sebesülésemből való felépülésem után Nišbe kerültem német katonai fogságba az ún. Vörös kereszt-kaszárnyába, ahol mintegy 5000 jugoszláv hadifogoly volt. Én összegyűjtöttem a magyar fiúkat, és május elején a németek elengedtek engem s az általam összeszedett kb. 80 magyar nemzetiségű volt jugoszláv katonát. Köztük volt Simon János is Egyházaskérről. Belgrádig vonaton mentünk. Zimonyba csak a Száva pontonhídján lehetett átmenni Szerémségbe. A pontonhidat a magyar honvédek állították fel és őrizték. Rendkívül meglepődtek, mikor szóltunk hozzájuk, nézték a piros-zöld zászlónkat, s nem győztek csodálkozni rajtunk, s hogy milyen jól beszélünk magyarul! Este lett már, mikor beértünk a zimonyi vasútállomásra. Tudakozódtunk, mikor lesz vonat Péterváradra, hogy juthatunk oda. Zimonyban akkor már a horvát usztraság voltak, s füttyültek ránk, azt mondták, találjuk fel magunkat, mikor és hogy utazhatunk tovább. Elkeseredtünk. Fogtam magam és bementem a forgalmisták irodájába, hátha valamit segíthetnek rajtunk. Ahogy beléptem, felállt egy forgalmista tisztviselő, odajött hozzám, megölelt és azt kérdezte „Odkud tebe ovde, Miki?!“ (Hogy kerültél ide, Miklós?) Elmeséltem, kávéval kínált meg, ennivalóval is. A forgalmista cserkész barátom volt még Szabadkáról, Stevanov. Rögtön utánanézett a dolognak és rövidesen kivezetett bennünket a sínpárokön veszteglő kocsikhoz. Egyet kinyitattott nekünk és parancsot adott, hogy csatolják a holnap reggel Péterváradra induló vonathoz, majd szívélyesen elbúcsúztunk.

Hogyan segített rajtam 1944 őszén Szabadkán egy partizán cserkész barátom?

Három és fél év után 1994 őszén, október 10-én az oroszok és a partizánok bevonultak Szabadkára. 1944. október 11-én /másnap/ mindenfelé partizán fegyveresek voltak, és egy kapualjban a Strossmayer

utcában is egy fegyveres őr állt. „Miki, dodji ovamo!” (Miklós, gyere ide!) Megijedtem, majd örömmel láttam, hogy régi cserkész barátom, Dobrivoje Stevanov szól, az említett Stevanovnak a testvére. Megöleltük egymást, és mondta, ha valami problémám lenne, keressem meg őt. Arról is beszélt, hogy Szabadka és környéke még nem tudni, kihez fog tartozni, majd népszavazás lesz, és a nép dönt! Nagyon megörült a híremnek, hogy fivérével találkoztam Zimonyban, és megsegített bennünket. Dobrivoje állatorvostan-hallgató volt, de a Szabadka környéki partizánokkal rejtőzködött, harcoltak többfelé. Később, kétszer is, a munkaszolgálatba való behívásomat is leállította, de harmadszor nem találtam őt, bevonultam az ún. Gubogyárba majd 200 sorstársammal.

KISS ANTAL, 20 évvel az 1941-beli véres események után

Kiemelkedő cserkészegyéniesség: Kiss Antal

Kiss Antal bajmoki születésű nagyfényi lakos életének vezérfonala mindenkor a cserkészlet volt. A második viágháború 1941 áprilisában Jugoszláviát is elérte. Kiss Antal és két német barátja Bajmokon élt. Mindhárman jól beszéltek magyarul, németül és szerbül, s mind a hárman igen aktív cserkészek voltak. Kiss Anti tiszti tanfolyamot is végzett /Zomborban/.

Amikor megindult a német támadás Jugoszlávia ellen, 1941. április 6-án ez a három fiú összejött és szavukat adták, hogy amint véget ér a háború, írnak egymásnak, és főleg Kiss Antinak, mert ő remélte, hogy itthon maradhat, míg a másik kettő tudta, hogy a német ajkúakat mozgósítják az SS-be, akár tetszik az nekik, akár nem! Ez gyakorlat volt Cseh-szlovákiában, Lengyelországban, részben Magyarországon is.

Az egyik német fiút Andreas Pfeiffernek, a másikat Josef Pfaunak hívták. E két fiút pár hónap múlva erővel beszervezték az SS-be.

Kiss Anti a bajmoki szülői házból elkerült Nagyfényre, ott élt 1944 őszéig, majd vissza kényszerült menni.

A háborút követően, hogy megindult a postaforgalom Csehszlovákiával, Kiss Anti dupla levelet kapott Prágából Andreas Pfeiffer feleségétől. A visszavonuló németekkel került oda, s mivel szerbnek vallotta magát, zavartalanul élhetett ott gyermekeivel.

Tartózkodási helyének feltüntetésével a másik levélben férjének írt. Ezt a levelet Kiss Anti elküldte Németországba a Vöröskeresztnek. Azok pedig megtalálták őt és Kiss Anti segítségével leveleztek. Pár év múlva az asszonyt nagynehezen elengedték szüleihez Bajmokra, gyermekeivel együtt, innen pedig Magyarországra szöktek át, ahonnan a Vöröskereszt segítségével kicsempészték őket Németországba, s bár csak évek múltán, de összekerült a család.

A harmadik társuk, Josef Pfau a Vöröskereszt által megtalálta Németországban Pfeiffert, de nem mert hazairni, féltette Kiss Antit, nehogy a kommunista Jugoszláviában baja legyen, hogy egy elmenekült SS-katonával levelez! Sok év után 1966-ban összetalálkozott a három bajtárs és feleségeik, gyerekeik Németországban, Kiss Anti is az ő vendégük volt, családjával együtt. Mindezt cserkészységüknek, kitartásuknak köszönheték.

Hogyan mentette meg az újnagyfényi telepesek százait a magyar honvédség megtorlásától 1941 áprilisában, élete felajánlásával?

Miloš Lukić kommunista nagyfényi tanító „Žedničke iskre“ (Nagyfényi szikrák) című könyvében többek közt leírja az 1941. áprilisi újnagyfényi eseményeket. A szabadka–újvidéki vasútvonal megnyitásakor az 1880-as évek vége felé épült az egykori vasútállomás, amelyet a második világháború előtt, illetve a háború alatt felújítottak, először a SHS-, majd a magyar hatóságok. Egy rendkívül szép épület, zenélő kúttal, maradványai még ma is megvannak. E vasút két oldalán számos őslakos: magyar, szerb és többségében bunyevác család lakott. E helység neve régen Hadžičevo volt. A magyar uralom alatt 1941-től Bácsjózseffelva, most Novi Žednik, magyarul Újnagyfény. Ide több hullámban érkeztek telepesek 1920-tól, úgyhogy a magyar honvédség bevonulásakor, 1941 áprilisában a szerb telepesek voltak többségben, akik főleg a szerb ifjúság kommunista hatása alatt álltak. Volt egy szélsőjobb csoport is, a csetnikek, akiknek a listáját megtalálták

1941 áprilisában. Valószínűleg az ő soraikból kerültek ki az ellenállók, akik orvul többször többfelé tüzet nyitottak a bevonuló és később ott tartózkodó magyar honvédekre. A honvédek véres megtorlással éltek, amelyeknek számos nagylétszámú szerb telepesek családja összes tagja esett áldozatul.

A háború kitörésekor, 1941. április 10-e és a honvédség bevonulása előtt, április 12 előtt megalakult Újnagyfényen a helyi nemzetőrség, élén egy talpraesett fiatalember, Kiss Antal, vagy ahogy a nép hívta, Antika, aki Dušan Damjanović kereskedő üzletvezetője volt. Grgo Temunović állomásfőnök győzködése után elfogadta az új helyi nemzetőrség vezetését. Mint cserkészisztnek nem esett nehezére ez a feladat. Az állomásfőnöktől kaptak nyolc puskát és szétosztották nyolc vegyes nemzetiségű helyi ismert és megbecsült lakosnak.

Az új nemzetőröknek Kiss Antal szigorúan megparancsolta, hogy erélyesen őrizték a nemzetőrök az elmenekült vagy megölt helybeliek vagyonát.

A nemzetőrség az iskolában megtalálta a csetnik szervezet 30 tagjának a névsorát, amelyet gyorsan elégetett.

Egy nap komoly lövöldözés volt, utána pedig a magyar katonák „megtisztították” a terepet, végezve néhány gyanús személlyel és családjukkal.

A honvédek sorra kutatták át a házakat, fegyvert keresve. A Dragović családnál fegyvert, puskát kerestek. Az asszony azt állította, nincs náluk puska. De öt éves kislánya közbeszólt, hogy van, és a szalmakazalhoz vezette őket. Megtalálták. Közben megérkezett a házigazda. Bevitték az őrszobára. Kiss Anti meglátta, hogy letartóztatták a gazdát, utánuk ment az őrszobára és faggatta Dragovićot, aki nem akart neki válaszolni. A honvédek mondták el, puskát találtak nála, és most agyon fogják löni. Kiss megmagyarázta a letartóztatottnak a helyzetet. Végre megértette, hogy Kiss segíteni akar, és elmondta, tagja volt az előző szláv nemzetőrségnek, ott kapta a fegyvert. Azután be kellett mennie Topolyára pár napra, mikor végre visszajött, nem volt ideje megkeresni és bevinni a puskát. Kiss meggyőzte a honvédeket, hogy ez becsületes ember, nemzetőr volt, most jött haza és ő felel érte. Végül is a honvédek elfogadták a védekezést, és elengedték őket.

A következő napokban honvédek vonultak Csantavér külterületén, és ekkor lövöldözés történt. Erre a honvédek számos családot kiirtottak, és akkor kezdték a népet terelni a falu keleti oldalára. Közben még néhány családot és egyént lelőttek, fiatalokat is, köztük magyarokat. A népet pedig

terelték a tisztásra, ahol is számos gépfegyvert állítottak fel, s készültek a tömeges kivégzésre, várva még a többiek összerelését.

A magyar katonák észrevették, hogy egy fiatalember, fehér zászlóval a kerékpárján rohan a tisztás felé, ahol is már kiválasztották az ifjakat, és eléjük egy külön gépfegyvert állítottak.

A biciklis /Kiss Antal/ vadul taposta a pedált.

A vezénylő magyar alezredes elé állt. Bemutatkozott mint a helyi nemzetőrség parancsnoka. Mire az alezredes is bemutatkozott: – Horvát László alezredes. Mit akar, uram? – kérdezte.

– Azt kérem, hallgasson meg engem figyelmesen.

– Beszéljen, hallgatom.

– Mint magyar ember a magyarhoz szólok. Ezek itt mind becsületes egyszerű népek, semmi bűnük nincs!

– Mit beszél!?! – kiáltott rá az alezredes. – Ezek itt mind csetnik banditák, rálöttek az embereimre, és megölték többüket!

– Alezredes úr, itt szörnyű tévedés van, ezek mind jóindulatú, becsületes emberek. Ők nem lőhettek, ők egyszerű munkás emberek, feleségükkel együtt.

– Mivel garantálja ezt?

– A saját életemmel! – kiáltotta Kiss Antal.

– Vigyázzon, miket beszél Kiss! Még egyszer mint magyar a magyart kérdezem: Áll a szavai mögött?

– Igen, uram!

– Motozás! – vezényelt az alezredes. – Mindenkit a bőréig motozzanak meg! Ha valakinél fegyvert vagy bombát találnak, akkor először ezt az urat, Kisst végezzük ki, ha pedig nem találnak semmit, mindenki hazamehet.

A tömegben izgalmas suttogás kezdődött, akik tudtak magyarul, lefordították az ezredes szavait.

A katonák szigorúan és alaposan átkutatták mind a férfiakat, mind a nőket, s nem találtak semmit.

A motozás után ezt jelentették az alezredesnek, aki

ekkor azt mondta Kiss Antalnak, most menjen a templomba s köszönje meg a Szűzanyának, hogy ma élve maradt ezekkel együtt, de figyelmeztetem, ha valami itt történik ellenünk, mindenkit kivégeztetek, magával együtt és porig rombolom az egész falut! Akinél pedig otthon van fegyver, adja át rögtön, különben az életével játszik. A szétoszló tömegből rengetegen jöttek oda, s rázták és csókolták a kezét. Egy fiatalember átnyújtott neki egy browning pisztolyt, amit a kabátján belül a hónaljában tartott eddig. Megdermedve állottak ott az őket körülvevők. Kisst hidegrázás csöppjei öntötték el. Hol volt ez? – kérdezte Kiss. A hónom alatt, a kabát tartotta, a katonák meg lejjebb kutattak! Köszönöm, menjetek, menjetek haza szólt a néphez Kiss Anti, halálsápadtan. A pisztolyt később egy mély kútba dobta. Kiss sokakat kimentett később a szabadkai Szokol Domból, munkára vette ki őket, vagy garanciát vállalt értük. Később, mikor Sárvárra, Sopron közelébe vittek több ezer telepest, mert sem Szerbia, sem Horvátország nem akarta őket befogadni, Kiss sokszor vitt nagy mennyiségű élelmet nekik, pedig az akkor nagy dolog volt. Sok mindent jegyre adtak, hús alig volt, sem cukor, de Anti vitte a csomagokat az éhező és beteg internáltaknak.

A béke helyreálltával az újnagyfényiek nem feledkeztek meg a háláról. Kiemelt nyugdíjat, kitüntetést kapott és manapság utcát neveztek el róla. Ünnepeikre mint díszvendégüket mindenkor meghívták. Jómagam személyesen is jól ismertem Kiss Antit, jóbarátom volt, összejártunk, közös baráti körünk volt.

Mikor békeidőben kérdezték tőle az életét is veszélyeztető hajdani cselekedeteivel kapcsolatban, mindig azt mondta, hogy mint volt cserkész, humánusan gondolkodva, segíteni igyekezett a szenvedőknek és ártatlanoknak.

Emléktábla többek közt Kiss Antalnak az újnagyfényi helyi közösség falán